

Motion till riksdagen 2023/24:2807

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

med anledning av skr. 2023/24:48 Riksrevisionens rapport om statens arbete med väntetider i vården

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera kömiljarden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre fungerande vårdgaranti och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Väntetider i vården är en högst angelägen fråga, för patienter, för sjukvårdspersonal, för regioner och för hela samhället. Riksrevisionen har tittat på den viktiga frågan om statens styrning för att förkorta väntetider i vården i rapporten ”I väntan på vård – ineffektiv statlig styrning för kortare köer” (RiR 2023:12). De har tittat på vårdgarantin, kömiljarden och standardiserade vårdförlopp (SVF) och menar att de i många stycken inte är effektiva för att korta väntetiderna. De pekar också på en risk för undanträngning av patienter med större vårdbehov och resursintensiv cancerutredning och bedömer att uppföljningen av väntetidsinsatserna bör stärkas. Regeringen håller med om en hel del av detta, men inte allt.

Miljöpartiet tycker i vissa delar att regeringen bör göra en annan bedömning och gå vidare med frågor som Riksrevisionen tar upp och rekommenderar.

Kömiljardens konstruktion och effekt – får ej medföra problem

Riksrevisionen lämnar en rekommendation om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att kvantitativt undersöka den nya kömiljardens effekt på vårdköer samt eventuella undanträngningseffekter. Riksrevisionens granskning utgick från perioden 2009–2014.

Staten gjorde en ny överenskommelse med SKR 2019 för en bättre utformning där flera av prestationskraven utgår från förutsättningar i varje region och utvärderar väntetiderna i relation till tidigare år.

Regeringen konstaterar att Socialstyrelsen ska följa upp överenskommelsen mellan staten och SKR inom ramen för uppdraget till myndigheten att strategiskt, långsiktigt och kontinuerligt följa upp och föra dialog om hälso- och sjukvårdens tillgänglighet. Socialstyrelsen ska även ha årliga dialoger med regionerna där de regionala handlingsplanerna utgör viktiga underlag. Regeringen skriver att den avser att se över om det finns ett behov av att komplettera Socialstyrelsens uppföljningsbidrag med ett utvärderingsuppdrag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

Vi tycker att det gör det. Frågan om eventuella undanträngningseffekter är så pass angelägen att den kan behöva utvärderas särskilt, och vi tycker att regeringen bör ge ett sådant utvärderingsuppdrag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. För alla de människor som är i behov av vård och väntar på operationer som drar ut på tiden är det viktigt att de instrument som finns för att minska köerna är bra och inte leder till andra problem. Ett sådant uppdrag bör dock inte bara vara kvantitativt utan även kvalitativt för att inte missa viktiga aspekter.

En vårdgaranti som är rätt utformad

Riksrevisionen har också tittat på vårdgarantins utformning. De föreslår att vårdgarantins tre dagar till bedömning i primärvården bör förlängas till sju dagar för att minska risken för undanträngning. De lyfter att den tidigare gränsen på sju dagar som gällde fram till 2019 var rimligare och möjliggjorde en bättre balans i prioriteringen mellan akuta patienter och övriga vårdgarantipatienter som också ska få vård i rimlig tid. De säger också att förlängningen bör genomföras i kombination med att bedömningsgarantin breddas till att omfatta även tidigare kända hälsoproblem. Regeringen skriver att det är i linje med ett förslag som lämnats av Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården i dess slutbetänkande (SOU 2022:22) och att det för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Miljöpartiet välkomnar att regeringen går vidare med frågan om hur vårdgarantin ska förändras för att bli mer välfungerande. Inför det kommande arbetet vill vi trycka på att man i vårdgarantin särskilt bör inbegripa utredningar och undersökningar och att såväl tidigare kända som nya hälsoproblem samt den sammanlagda tiden för första vårdkontakt till behandling ska ingå. Vi anser också att hjälpmedel behöver ingå, vilket vi för övrigt också anser behöver vara en del av högkostnadsskyddet. Så som garantin i dag är utformad är den trubbig och riskerar undanträngning. Vårdgarantin behöver sammantaget bli bättre utformad.

Övergripande – resurser i vården är avgörande

En fråga som inte nämns i skrivelsen, men som givetvis är den allra viktigaste för att minska köer i vården, är tillräckligt med resurser. Det krävs för att vårdpersonal ska ha möjlighet att göra sitt jobb och utifrån professionella avvägningar. Vi är bedrövade att regeringen valt att inte agera på den verklighet som regioner och vården i hela landet står inför. Inflation och högre priser har lett till att de flesta regioner på olika sätt

behöver göra neddragningar, detta i en verklighet när man tvärtom är i skriande behov av mer resurser.

SKR har gjort bedömningar av hur stora tillskott som skulle behövas för att inte skära ner i verksamheter. Det tillskott som regeringen gör är långt ifrån tillräckligt. Det är inte att sätta välfärden först, och det är inte heller att förbättra den beredskap som sjukvården behöver ha i vårt samhälle. Vi har svårt att förstå att man hellre prioriterar att sänka skatten på flera områden,

Köer i vården är mycket nära kopplade till personalbrist. Sjukvårdens olika yrkeskategorier är beroende av en bra arbetsmiljö för att vilja och orka jobba kvar. Annars flyr man yrket eller går ner i tid, vilket gör att trycket blir hårdare på de som är kvar. Det blir en ond cirkel, och köer blir längre. Regeringen behöver utöka de generella bidragen till regionerna.

Det är också viktigt att den primärvårdsreform som den tidigare regeringen initierade och som de flesta ser som angelägen får tillräckligt med resurser för att fungera som det är tänkt. Det är i sig också en viktig pusselbit för att förebygga ökade vårdbehov.

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Mats Berglund (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Janine Alm Ericson (MP)